

Ljvåland
Östra hdl.
Vetlanda sn.

749

uppt. av C. Engström, Lund

1

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

O d e n s   h u n d a r .

En skock hundar, så där en 6 st., sprang över vägen. De skällde fint och grovt. Det liknade hundar, och det var på våren med skarsnö.

Jag har mött dom 8 gånger. "De är ljusets barn om dan och mörkrets om natten." Oden har ingen ro.

(27 sid)

T o m t e n .

Tomten styrde av olyckor. De stod nere i kvarn ett par karlar.

Då kom tomten och for imella dom och i detsamma for kvarnstenen ner.

Men en gång satt han och grät och kunde inte avvärja, och
då fick en karl handen avslagen.

Småland
Östergötland
Vetlanda

749

J u l .

M. C. Eugén
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Per O. Johansson
Fr. Vetlanda

Förr kastade de in julklappar i träskor. Man skulle försöka ta' dom och dra' in dom. Plock kaffe, om de ble' tagna.

Till julbrasan skulle va' granved. Sen så vankades det julakusar. Men julgran fanns ej.

En julmorrön låg ett ljus kluvet. Matmors mor dog samma dag.

749

44
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

T o m a s n a t t .

Ve tomasnatt offrade möllarn till vattenmannen. Men han mol
inte hälften så mycket som vanligt. Till sist stannade kvarnen. Fick
ge en liten gubbe i röd mössa å blå tröja nere i kvarnhuset 3 skilling.

749

Tomten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5

Tomten drog till ett ställe. Bonden fick ~~se~~ honom komma med ett halmstrå och pusta, ock sa: "Du behöver väl inte sucka så tungt för så litet." Sen så drog han därifrån.

Smil
Östra Ind
Vetlanda län

749

Appt. C. Ruggvold 6.6
Rund

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

N ä c k e n .

"Lellen" fiskade vid e' göl, Älgabäck, i Älganäs. Så fick han opp en hunn. Då så' han - näcken - och det försvann och vattnet blev rött.

Han kan springa ner med barn i vattnet. Vid Bodasjön handskades e' piga med en stor, vit häst. När hon skulle släppa honom, fick hon rådet att lossa förklät. Det slet han med sig.

Någon skulle dricka i e' källa, och blev närpå nerdragen av näcken.

Småland
Östergötland
Västland

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

749

M a r a .

uppt. C. Kungström 77
Ben Johansson J. Västland

Vid marritt hängs lijärn eller saxar över hästarna.

Om fruntimmer rids av mara botas de genom att ha ett par karlabyxor
på sig.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Småland

^h
I Västbo, Bredaryd.

749

Uppt. C. Engqvist, Lund. 8.

*ker. Johanna
född i Vetlanda.*

B e r g t a g e n .

En piga kom bort och bara förkläd blev kvar. Hon var bergtagen och det var i min matmors tid. De grät och kvade. Man ska ringa med kyrkklockorna och försöka få tag på henne inom 4 timmar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En del tror det var digerdöden, som tömde socknen, men jägmästare Michel slog danskarna vid Tenhult. // 2

Blenda gjorde samma vid Växjö. Hon var ett slugt fruntimmer, som använde sömndroppar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

F ö d e l s e m ä r k e n .

Födelsemärken botades genom att blod från modern droppades genom en vigselring. I ny och nedan. Jag har själv tatt bort sånt. Tog blod under min vigselring och hade sen ringen på några dar. Fick märket, därför att Viktorins byggning brann.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

V å r t o r .LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vårtor botades på flera sätt.

1. Genom att man tvättade sig med vattnet från gropar i stenar.
  2. Genom att man räknade lika många ärter som vårtor och kastade i brunnen. Sen skulle man försöka komma under tak, innan ärtorna sjunkit till botten. Så sa' man: När dessa ärter ruttna opp, ska mina vårtor gå bort.
  3. Stjåla en fläskbit och gnida vårtorna med, samt låta dem ruttna.
  4. Man skulle samla regndropparna på en grind, där ett liktåg gått igenom.
  5. En död skulle ta^ på vårtorna. Likadant med fallandesjuka.
- Den döde skulle ta' ~~na~~ skröpligheten med till graven.

749

12

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M o r s f e l .

Morsfel uppstår, när en t. ex. ser en kalv dö. Jag fick ändå litet blo^f för att ge barnet eller lägga i badvattnet. Det var i 23:e veckan.

749

13

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M o d e r s k r ä m p o r .

Vid 40 år är man fri från alla moderskrämpor.

749

14

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

S k ä m m a .

När man vill skämma bössan, kunde man lägga jord från grävorna
i bössan. För skämda kreatur borrhade man ner kvicksilver i tröskeln.

749

15

Bröllop.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

Vid bröllop var det förridare.

Landskap: Småland
Härad: Östra
Socken: Vetlanda

749

Upptecknat av: C. Engqvist

Adress: Lund

Berättat av Johanna fr. Vetlanda

18

Man la' pengar i grunden för å visa, när huset byggdes.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lund
Östra
Vetlanda

749

C. Engkvist
Beata Johanna
fr Vetlanda

117

S i s t a   h ö e t .

"Jag skall ta' sista höetti förklät, så blir första lamungen en
söunge." (av kvinnligt kön!)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

(?)

Smil.
Ester
Vetlanda o. a

Uppst. C. Bengqvist
749
Rund

18

Troll.

Trollbaggar fanns det visst. En tog bort e doter för nån, och henne hittade de aldrig. Hon hade 3 barn med bergakaren. Detta hände längre bortom Korsberga.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I Taberg finns troll. De lånte bröd av folk, och de fick det tillbaka.

Ett fruntimmer spann åt ett troll. Å vrängt skulle det spinnas. En gång spann hon hälften vrängt och hälften rätt, men det var sista gången.

^{afslutningen}
^{i kyrkan} Tre drängar ä tre p^{re}yer skulle stå
faddor i kyrkan. Barnen skulle döpas så
fort som möjligt. Stoppade dom i dopklän-
ningen liksom i en säck. I S. Solberga
hade den en tyllkrage med ett kors fram.
Röd satin och rött silkeband. Fön mössa
med silkeband.

I vaggan var sak, kniv och psalmbok.
Likhadant vid begravning. Inte slakta i
spiseln, förän barnet var döjt.
Man la' glover i badvattnet. Badvattnet
slogs i en eprunga i golvet, inte under
bar himmel.

Alla t.o.m. småpojkar hade långbyxor.

"Kapten Ahn" bodde på Jellbarys gård i Malmbräcks s:n.

Hon gjorde allt slags trolltyg och för te' Blåhulla.

Intet grönt växer, där hon brändes. Glade hon fälskade
tre ord till, innan hon brändes, hade det inte blivit
en grön rot på tre år. Så hade hon munhavel, och när
lä'te henne över munnen med flat hand. De band henne

med järnkedjor vid en järnstång. Hon sökte springa, men

då tog en sin gullring och slängde i den stupade hon.

Det var en herrkarl, för bara sin hade gullringar.
Sin dotterdotter tog hon med sig. Flickan röjde henne,
när hon gick i läste. Med barn kvasten sopade

hon hop en rågräse på lön. Mjölkhade även en
ko med into skumpelant. "Mjölken jag var, så

drö hon," sa hon. När prästen kom hem låg hon
död.

Kitta grå i Sannaskidegrann var furlij.

Vargen var ute ä sprang ä in i hennes stuga.

Man när folk sa; efter var det bara tre

halmkärvar.. Hon talade med Ekam.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det va' en knalle, som handlade ä det gide
däligt. Då sa' de till honom: "Ta' Kitta grå."

Sen sålde han så mycke han fick, så

det stod inte br.

Småland
Östra
Vetlanda

Yngve C Engkvist

Per Johanna ...
fr. Vetlanda

Jul

749

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

223.

En julaften, när vi åt gröt ville min
kussonne, att jag skulle rimma för gröten.
Till slut satte jag ihop det här:

"Den själse vill ha präst
ä den, som har kokt denne gröten
vill ha manfolk helst."

Et annat grötrim:

"Denne gröten är kokt i c' gnyta
i inte i prästens stövlax." ("Rim"!)

Kyrkklocka

749

23

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J Ödestuge döptes kyrkklockorna med kyrkevin
tår Josefine. Där gick en kyrkklocka med
när i Klockehyllan. När de tog upp henne om
tvillingostubbar sa 'en : "Nu lott, är de väl
vår." Hon kunde inte tja. Hon flög där ner
i Svensryds göl.

Det annat var det likadant, men där fick
de se byn stå i lågor och klockan gick
fritorad.

Ödestuge hette framt hilla Åby.

Danerna gav namnet åt den. I kulor på
var tiden och 7 gm dörrarna var det.
1870 gjordes kyrkan om.

Fåglar

749

244

Ugglan skriker : Klävit, klävit.

Da vädar lik.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Göken blir en kök. Stannar tills han
får honom förste hövagnen eller se dem slå.

Först va' han en hanfägel. Men så skulle
tuppen och han strida om vem som goll först
om mormen. Tuppen vaknade först, och göken
fick ge sig ut. Sen dess skriker han.

"Gick ut, gick ut."

Midsommarstå

749

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

225

+
I Årbo hade vi midsommarstå med måbade
äggskal. Fyllt av krusar å en gerdang (i spiral
runt stängen). Löv och 9 sorters blommor.
+

Udda nötk.

1. Nötterna är mine
2. Dem ska jag vinna
ä göra dina till sju
och ha lika många som du.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En livlös ät opp gjr ofödda
Högt opp i en grantopp
under en gräsröt.

Förklaring. En livlös skulle bli fri, om han kunde
ge en olovlig gåta. När han var ute ä
gick mötte han en gräsa. Skar ut ungarna,
lä en grästor på huvet ä ät opp dem opp
i en grantopp.

Gäta

749

227

Mens herlen var borta, läntho hustrun bort
håsten till ett annat fruntimmer. Talade
sen om det för sin man:

Tygra vita grenar

du vet väl, vad jag menar;
öppet stod det, in gick det.

End signe dej och tack.

Håsten hade vita ben; stalldörren hade
ställ öppet. Sista raden så' fruntimret, när
det gick.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV